

Olvon
Skadedjur

SKADEDJUR PÅ OLVON

Olvonbuskar kan skadas mycket allvarligt av bladlöss och av olvonbaggen. Särskilt utsatt för bladlusangrepp är luktolvon (*Viburnum carlesii*), vars prydnadsvärde helt går förlorat vid angrepp av olvonbladlusen (*Aphis viburni*). På glattbladiga arter och sorter, särskilt olvon (*V. opulus*) och snöbollsbuske (*V. opulus* 'Roseum') är de unga skotten mycket ofta angripna av betbladlusen (bönbladlusen) (*Aphis fabae*) och bladen uppätta av olvonbaggen (*Pyrrhalta viburni*). På platser där planteringens estetiska värde har mycket stor betydelse bör ovan nämnda olvon inte planteras.

BLADLÖSS

Skadebild

Unga blad rullar ihop sig. Mörkt grönsvarta-brunsvarta bladlöss sitter gömda på undersidan av de hoprullade bladen (*A. viburni*) eller svarta löss sitter i täta kolonier i skottspetsarna och på bladens undersida (*A. fabae*). De skadade bladen sitter kvar under hela växtsäsongen och förfular buskarna väsentligt. Myror söker sig upp i buskarna för att skaffa föda. Den sockerhaltiga vätska, s.k. honungsdagg, som bladlössen utsöndrar är omtyckt av myror. Under fuktiga förhållanden växer sotdaggsvampar i denna honungsdagg och detta kan förfula buskarna kraftigt.

Bildrättigheter saknas

Olvonbladlusen orsakar att bladen rullar sig kraftigt nedåt innåt. Foto: Tomas Lagerström

Biologi

Flera olika bladlusarter kan angripa olvon. Olvonbladlusen har under de senaste 10 åren blivit allt mer vanligt förekommande i Sverige. Särskilt vanligt är skador på luktolvon (*V. carlesii*). Äggen övervintrar på skott och grenar. Äggen kläcks mycket tidigt på våren i samband med lövsprickningen. Nymferna och de fullbildade djuren sitter på bladens undersida. Antalet djur når sitt maximum tidigt på säsongen och avtar sedan alltefter vinteräggen läggs. Ungefär vid midsommartid finns endast ägg kvar på buskarna.

Betbladlusen (bönbladlusen) övervintrar som

Olvonbaggen förstör skönhetsvärdet på olvon (*Viburnum opulus*) och snöbollsbuske (*V. opulus* 'Roseum'). Både den fullbildade skalbaggen och ..

.....dess larver äter glupskt på bladen. Foto: SLU, Ultuna.

ägg på olvon (*V. opulus*), doftschersmin (*Phila-delphus coronarius*) och benved (*Euwonymus*). Vingade bladlöss flyger i maj–juni till sommarvärdarna, t.ex. bönor, aster, ringblomma, dahlia, vallmo, *Ranunculus* och *Tropaeolum*.

Åtgärder

Eftersom äggen kläcks mycket tidigt på våren är det svårt att förhindra angrepp. Redan i samband med lövsprickning måste behandling sättas in. Gör upprepade behandlingar med växtvårdsmedel (t.ex. såpsprit, insektsåpa, mineralolja) eller ett pyretrum-preparat. Om det endast handlar om någon enstaka buske kan behandling ske med imidakloprid (Provado insektspray, klass 3).

OLVONBAGGE

Skadebild

På bladen bildas till en början små hål. På mycket kort tid kan buskarna bli kalättna. Vid starka angrepp blir endast de grövre bladnerverna kvar. De skadade delarna vissnar och dör. Både larven och den fullbildade skalbaggen äter blad. Larvskadorna visar sig strax efter lövsprickningen och de första gnagskadorna från skalbaggen uppträder normalt i slutet på juli. Olvonbaggen föredrar olvonarter som har glatta blad, t.ex. olvon (*V. opulus*) och snöbollsbuske (*V. opulus* 'Roseum').

Biologi

Olvonbaggen (*Pyrrhalta viburni*) är en 4,5–6,5 mm lång skalbagge, som är gulbrun till ljus brun i färgen. Den har långa, trådformade antenner. På hösten gnager honan små fördjupningar i unga grenar där hon lägger flera mörkt gula eller brunaktiga ägg. En enda hona kan lägga upp till 500 ägg. Äggen täcks av en blandning av ekskrementer (avföring) och flis som ger upphov till ett hårt skal. Dessa äggklumpar kan sitta i rader på undersidan av årsskotten men även på fjolårsskotten. De övervintrade äggen kläcks i samband med lövsprickningen. Larverna äter av bladen i 4–6 veckor och blir som fullvuxna 6–9 mm långa. De har en grön-gul-vit grundfärg och hela kroppen är försedd med svarta fläckar och ränder. De fullvuxna larverna

släpper sig ned till marken där de gräver sig ned 3–5 cm under ytan och förpuppar sig i ett litet hålrum. Efter ca 2 veckor, vanligtvis i slutet av juli, kommer de fullbildade skalbaggen fram och söker upp olvonbuskar för att få föda och för äggläggning. Olvonbaggen uppträder således med en generation årligen.

Åtgärder

Undvik att plantera glattbladiga arter och sorter av olvon. Var uppmärksam och titta efter begynnande gnagskador strax efter lövsprickningen och i slutet av juli. Är buskarna små kan man klämma ihjäl larver och skalbaggar. Lägg fiberduk eller presenning under större buskar och slå på grenarna. Djuren samlas snabbt ihop och oskadliggörs. I samband med att äggen kläcks på våren kan man behandla upprepade gånger med växtvårdsmedel (t.ex. såpsprit, insektsåpa, mineralolja) eller ett pyretrum-preparat. I yrkesmässig odling kan larverna bekämpas med en pyretroid.

Litteratur

- Alford, D. V. 1991. *A Colour Atlas of Ornamental Trees, Shrubs & Flowers*. Wolfe Publishing Ltd. England.
- Becker, E. C. 1979. *Pyrrhalta viburni* (Coleoptera: Chrysomelidae), A Eurasian Pest of *Viburnum* recently established in Canada. *Can. Ent.* 111, 417–419.
- Johansen, N. S. 1998. Skjemmende insektskade på krossved. *Norsk Hagetidend* 2, 105.

Text: Maj-Lis Pettersson

SLU, Inst. för entomologi

Box 7044

750 07 Uppsala

Tel: 018-67 23 47

Fax: 018-67 28 90

e-post: Maj-Lis.Pettersson@entom.slu.se

November 2001

Illustrationer: Karl-Fredrik Berggren, där inte annat anges.

Faktablad om växtskydd utges inom områdena Jordbruk och Trädgård

Faktabladen kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU. Tel 018-67 23 66 (jordbruk) resp. 018-67 23 47 (trädgård).

ISSN 0281-8566

© Sveriges lantbruksuniversitet

Ansvariga utgivare: Jordbruk: Roland Sigvald
Trädgård: Maj-Lis Pettersson

Redaktörer: Jordbruk: Eva Twengström
e-post: Eva.Twengstrom@evp.slu.se
Trädgård: Maj-Lis Pettersson
e-post:

Maj-Lis.Pettersson@entom.slu.se
<http://www.entom.slu.se>

Distribution: SLU Publikationstjänst
Box 7075, 750 07 Uppsala

Tel. 018-67 11 00

Fax. 018-67 35 00

e-post: publikationstjanst@slu.se